

Redactioneel

Op weg naar 1 januari 2000, magische datum, start van het Heilig Jaar, Y2K, ontstaat bij velen de behoefte om de balans op te maken, van een eeuw of zelfs van een heel millennium, van de voortgang, de vooruitgang van onze maatschappij in de bijna afgelopen periode. Een intrigerende vraag daarbij luidt: 'Zijn er nog taboes in onze maatschappij?'

De vraag suggereert dat we op de drempel van de eeuwwisseling over een grote mate van ruimdenkendheid beschikken: wij staan blijkbaar aan het einde van een ontwikkelingsgang waarin alles wat in de donkere tijd van 'vroeger' onbespreekbaar was, ons nu via beeldbuis of tijdschriftpagina open en bloot, in duidelijke taal tegemoet komt.

De artikelen die in deze *Tsjip/Letteren* rondom het thema 'taboe' zijn gerangschikt, tonen een heel ander beeld. Leo Ewals beschrijft vanuit zijn praktijk als leerlingbegeleider hoe moeilijk situaties kunnen zijn waarin mensen uit (valse) schaamte zwijgen. De auteur Manon Uphoff verkent in haar werk grenzen, en laat haar hoofdpersonen die grenzen op allerlei manieren overschrijden. Joop Dirksen bespreekt haar werk voor gebruik in klas of leeskring. Lonneke van Schijndel beschrijft hoezeer homoseksualiteit in het voortgezet onderwijs nog steeds een probleem is, en bespreekt werkvormen waarmee homoseksualiteit misschien beter bespreekbaar te maken is. Daarna pleit Joop Dirksen voor een literatuuronderwijs dat leerlingen laat reflecteren over hun eigen grenzen, over hun normen en waarden, en hun reactie op literaire teksten waarin met die normen en waarden de hand wordt gelicht. Piet-Hein van de Ven laat zien dat juist die visie op literatuuronderwijs eeuwenlang taboe is geweest.

Jacques de Vroomen ontrafelt de relaties tussen kunst, kapitaal en maatschappelijke klassen, in elk geval geen taboe voor de franse theoreticus Pierre Bourdieu. Kees Combat beschrijft de geschiedenis van het morele oordeel over leesboeken in Nederland: nog niet zo heel lang geleden werden er heel wat boeken zonder pardon taboe verklaard voor de 'gewone lezer' wegens hun aanstootgevende inhoud. Taboes in de Hollywoodfilm is het onderwerp in het artikel van Anneke Smelik. Ze gaat dieper in op het in haar ogen meest opvallende taboe, de afkeer van het tonen van relaties tussen

personen uit verschillende etnische groeperingen. Nicolien Montessori laat zien hoe één van onze 'klassieke' taboes, de dood, in Mexico volwaardig deel uitmaakt van het maatschappelijk en persoonlijk leven van de bevolking en een belangrijke inspiratiebron is voor kunstenaars.

Verspreid door het nummer staan korte bijdragen van lezers uit de omgeving van de redactieleden, die reageerden op een oproep om hun 'laatste taboe' te bespreken, en daarbij tevens aan te geven hoe (on)gelukkig ze zijn met het bestaan van dat taboe. Ook hier blijkt weer dat het met het verdwijnen van alle taboes uit onze maatschappij nogal meevalt, of, zo u wilt, tegenvalt.

In zijn column bespreekt Leo Ewals een haast verdwenen taboe: gapen in de klas. Sascha van Kuppeveld besteedt aandacht aan de Stichting Promotie Literatuuronderwijs, die zich kort voor het tienjarig bestaan beraadde op haar toekomst. Hannie Humme presenteert een overzicht van interculturele jeugdboeken als reactie op een artikel uit *Tsjip/Letteren* 9.1 over allochtone leerlingen en 'hun' literatuuronderwijs.

Niets blijkt dus onbespreekbaar in deze *Tsjip/Letteren*, het blad zonder blad voor de mond.

Joop Dirksen

Aan de rubriek 'De Laatste Taboes' werd onder anderen meegewerkt door Paul Grooten, Ineke Mantelaers, Huub v.d. Poel en Jan Schellekens. Een aantal schrijvers blijft liever anoniem.